

Efeso

Inilalarawan ng Efeso ang iglesya bilang pinagkasundong bayan kay Cristo, lalo na ang pagsasama ng mga mananampalatayang Judio at Hentil sa isang bagong sangkatauhan.

Rekonstruksiyong interpretatibo. Ipinakikita ng eksena ang kalagayan nina Pablo at Tiquico na inilalahad ng liham, nang hindi pumipili ng lungsod ng bilangguan o nagpapasiya tungkol sa may-akda.

Petsa · Antas ng katiyakan: Hinuha
humigit-kumulang AD 60–62
Iminungkahi ang Roma, Cesarea, at Efeso, at maging ang pariralang “sa Efeso” bilang destinasyon ay hindi tiyak sa teksto sa ilang sinaunang saksi.

Bago at pagkatapos

- humigit-kumulang AD 59/60** Ang bagyo at pagkawasak ng barko; nakaligtas ang lahat ng 276; hindi napinsala si Pablo ng kagat ng ahas; mga pagpapagaling sa Malta.
Malta · May matibay na batayan
- humigit-kumulang AD 60** Mula Malta patungong Italia at sa kahabaan ng Appian Way hanggang Roma; sinalubong siya ng mga kapatid.
Malta → Siracusa → Regio → Puteoli → Liwasang Apio → Tatlong Bahay-Panuluyan → Roma · May matibay na batayan
- humigit-kumulang AD 60–62** Nagtatapos ang Mga Gawa na nakabilanggo sa bahay si Pablo sa Roma. Ang tradisyonal na paglalagay ng mga liham mula sa bilangguan sa panahong ito ay mga rekonstruksiyon, hindi mga pahayag ng Mga Gawa.
Roma · May matibay na batayan
- humigit-kumulang AD 60–62** Sinasabi ng Filemon na ipinadadala ni Pablo si Onesimo pabalik kay Filemon. Ipinahihiwatig ng magkakatulad na pangalan sa Colosas ang isang ugnayan, ngunit hindi nito napapatunayan ang iisang pagpapadala, nakumpletong ruta, o lungsod ng pagkabilanggo.
· Hinuha
- humigit-kumulang AD 60–62** Inilalahad ng Efeso ang pakikipag-isa kay Cristo at pagkakaisa ng mga Judio at mga Hentil. Pinagtatalunan ang tuwirang pag-akda ni Pablo, destinasyon, at kalagayan ng pagkabilanggo.
· Hinuha
- humigit-kumulang AD 60–62** Ipinapakita ng Filipos na ang pagkabilanggo ay nagpasulong sa ebanghelyo at naglalaman ito ng himno kay Cristo. Pinagtatalunan ang lungsod ng bilangguan.
· Hinuha

Bago at pagkatapos

Rekonstruksiyong interpretatibo. Ipinakikita ng eksena ang kalagayan nina Pablo at Tiquico na inilalahad ng liham, nang hindi pumipili ng lungsod ng bilangguan o nagpapasiya tungkol sa may-akda.

1	Malta
humigit-kumulang AD 59/60 · May matibay na batayan	2	Malta → Siracusa → Regio → Puteoli → Liwasang Apio → Tatlong Bahay-Panuluyan → Roma
humigit-kumulang AD 60 · May matibay na batayan
3	Roma
humigit-kumulang AD 60–62 · May matibay na batayan	4	Roma / Efeso / Cesarea
humigit-kumulang AD 60–62 · Hinuha
Rekonstruksiyong interpretatibo
5	Roma / Efeso / Cesarea
humigit-kumulang AD 60–62 · Hinuha
Rekonstruksiyong interpretatibo	6	Roma / Efeso / Cesarea
humigit-kumulang AD 60–62 · Hinuha
Rekonstruksiyong interpretatibo

Ano ang itinatag ng teksto

May matibay na batayan

Inilalarawan ng Efeso ang iglesya bilang pinagkasundong bayan kay Cristo, lalo na ang pagsasama ng mga mananampalatayang Judio at Hentil sa isang bagong sangkatauhan.

Ang nilalayong mambabasa ay higit na mga mananampalatayang Hentil na tinuturuan na unawain ang bago nilang sama-samang buhay kasama ng Israel kay Cristo.

Pangunahing rekonstruksiyon

Ang tradisyonal na rekonstruksiyong ipinapakita rito ay naglalagay ng Efeso sa Roma noong AD 60–62 at inihahambing ito sa pagkakulong ni Pablo sa bahay sa Roma na isinasalaysay sa Mga Gawa.

Iminungkahi ang Roma, Cesarea, at Efeso, at maging ang pariralang “sa Efeso” bilang destinasyon ay hindi tiyak sa teksto sa ilang sinaunang saksi.

Iba pang kapani-paniwalang pagbasa

Iniugnay ng maraming iskolar ang Efeso sa isang malapit na kasamahan ni Pablo na nagpapalawak at nagpapaunlad ng mga temang matatagpuan sa mga liham na malawak na tinatanggap na kay Pablo.

Dahil wala ang “sa Efeso” sa ilang sinaunang saksi, sinusportahan ang pagbasa sa Efeso bilang liham na ipinapaikot sa ilang pamayanan.

Sampung-minutong plano sa pagtuturo

- Inilalarawan ng Efeso ang iglesya bilang pinagkasundong bayan kay Cristo, lalo na ang pagsasama ng mga mananampalatayang Judio at Hentil sa isang bagong sangkatauhan.
- Ang tradisyonal na pagkakalagay ay matapos ang pagdating sa Roma at malapit sa Colosas, Filemon, at Filipos sa pangkat ng mga liham mula sa bilangguan.
- Ang tradisyonal na rekonstruksiyong ipinapakita rito ay naglalagay ng Efeso sa Roma noong AD 60–62 at inihahambing ito sa pagkakulong ni Pablo sa bahay sa Roma na isinasalaysay sa Mga Gawa.
- Iniugnay ng maraming iskolar ang Efeso sa isang malapit na kasamahan ni Pablo na nagpapalawak at nagpapaunlad ng mga temang matatagpuan sa mga liham na malawak na tinatanggap na kay Pablo.

Mga pangunahing teksto

Mula Roma hanggang Filemon, Magandang Balita Biblia (MBBTAG, 2012). Scripture texts are from the Magandang Balita Biblia © 2012 Philippine Bible Society, used with permission. Para lamang sa mambabasa ang mga sipi; hindi saklaw ng CC BY 4.0 ng proyekto ang teksto ng edisyong ito.

Mga Gawa 7–28, Magandang Balita Biblia (MBBTAG, 2012). Scripture texts are from the Magandang Balita Biblia © 2012 Philippine Bible Society, used with permission. Para lamang sa mambabasa ang mga sipi; hindi saklaw ng CC BY 4.0 ng proyekto ang teksto ng edisyong ito.

Mga sanggunian

Raymond E. Brown, An Introduction to the New Testament (Doubleday, 1997). — Kabanata 28, “Efeso,” “Pangkalahatang pagsusuri sa mensahe”

Sinusuri ng bahaging ito ang mga kaugnay na pananaw ng mga iskolar.

Jerome Murphy-O’Connor, Paul: A Critical Life (Oxford University Press, 1996). — Kabanata 1, “Balangkas ng kronolohiya,” “Ebidensiya mula sa mga liham ni Pablo” at “Ebidensiya mula sa Mga Gawa”

Inilalahad ng bahaging ito ang mga iskolar na usaping tumutulong sa maingat na pagsusuri sa konklusiyong ipinapakita rito.

Mga sanggunian sa Kasulatan lamang ang kasama; hindi kasama ang protektadong teksto ng Kasulatan.